

Over materieel en immaterieel erfgoed in Tilburg

FRANTIŠEK FADRHONC: TRAINER, COACH EN PEDAGOOG

Thijs Kemmeren

7 juli 1974, de WK-finale Duitsland-Nederland in München. Nederland verliest, nadat een schwalbe van Hölzenbein de Duitsers de beslissende strafschop oplevert. Op de bank zitten de twee trainers, beiden in een pak, maar Rinus Michels in een kostuum en František Fadrhonc in een trainingspak. De goed van de tongriem gesneden Amsterdammer die zich aan het beginnende mediatijdperk aanpast, met naast zich de sportman, niet geïnteresseerd in uiterlijk vertoon en theater.

Na afloop van de wedstrijd ontvangt Fadrhonc een lintje uit handen van minister-president Joop den Uyl. Hij is 25 jaar eerder als politiek vluchteling vanuit Tsjecho-Slowakije naar het westen gevlucht en werd in 1966 tot Nederlander genaturaliseerd, maar hij is zichtbaar ontroerd.

Op 30 januari 2009 kreeg het Willem II-stadion de toevoeging 'Koning', een verwijzing naar de vorst die in de jaren dertig en veertig van de negentiende eeuw in Tilburg een graag geziene gast was. Tegelijkertijd kregen de zalen in het stadion de namen van clubiconen. Een van de zalen werd vernoemd naar dr. František Fadrhonc. Was dat terecht?

Een voetbalstadion is, net als een gemeentehuis, een station, een kathedraal, een concertzaal of een theaterzaal, een gebouw dat de stad een gezicht geeft. Het is soms controversieel, maar de inwoners willen er toch trots op zijn, zich ermee identificeren. Identificatie is een proces van toe-eigening, zingeving en representatie. De cultuurhistoricus Willem Frijhoff geeft aan dat in onderzoek naar identiteit in ieder geval betrokken moeten worden: verbeelding van eigenschappen en attributen van een groep, de benoeming van de groepsidentiteit in een verhaal over dat beeld en de herkenning van dat verhaal als een zinvolle voorstelling van de wij-groep. Hij noemt erfgoed dynamisch. Iedere generatie is schatplichtig aan haar voorouders en verantwoordelijk voor de nakomelingen. Omdat iedere generatie haar eigen keuzes maakt, moeten we zo voorzichtig zijn met vernietigen van erfgoed. Niet alle overblijfselen uit

František Fadrhonc. Bron: Archief Willem II.

het verleden zijn erfgoed, maar wel de overblijfselen die wij ons toe-eigenen, waar wij betekenis aan geven. Zo wordt het erfgoed iets waarvan we samen zeggen dat het de moeite waard is door te geven aan toekomstige generaties.

Erfgoed kan zowel materiaal als immaterieel zijn. In het Koning Willem II stadion zijn beide terug te vinden. In de vitrines staan allerlei attributen, en de zalen zijn genoemd naar clubiconen: de oprichter Gerard de Rooter, de topscorer aller tijden Piet de Jong, bestuurders zoals Bert Schuurman, beste voetballers als Jan van Roessel en Joris Matthijssen en trainers zoals Co Adriaanse en Peter Annee, al meer dan zeventig jaar betrokken bij de club. En naar František Fadrhonc, waarmee de club zich hem, en zijn gedachtegoed als erfgoed, heeft toegeëigend, voor nu en om door te geven. Dat is, zo wil ik met dit artikel aantonen, meer dan terecht.

Fadrhonc en Sokol

František Fadrhonc wordt geboren op 18 december 1914 in Nymburk, een stadje met middeleeuwse uitstraling aan de Elbe in Midden-Bohemen, zo'n 45 kilometer oostelijk van Praag. Zijn vader is machinist. In zijn jeugd speelt hij voetbal en ijshockey, dat voor hem sport nummer één is. Na zijn opleiding aan het gymnasium van Nymburk studeert hij aan de Karels-universiteit in Praag, in lichamelijke opvoeding en culturele antropologie. Het gezin is niet rijk en tijdens zijn studie moet František flink bijwerken. Hij is een goede student die op 24-jarige leeftijd promoveert op een proefschrift getiteld: *De relatie tussen fysieke fitheid en ontwikkelingsstoornissen op basisscholen te Praag*. Zijn tijd ver vooruit, legt hij dan al een relatie tussen het beweeggedrag van kinderen en hun fysieke, mentale en cognitieve ontwikkeling.

De opvattingen van Fadrhonc zijn sterk beïnvloed door Sokol, een in 1862 opgerichte organisatie die zich richtte op de fysieke, morele en intellectuele training van jongeren. Opgericht door Myroslav Tyrš, een oorspronkelijk Oostenrijkse kunsthistoricus en filosoof, houden de ideeën van Sokol (Tsjechisch voor 'valk') een verbinding in tussen de intrinsieke en extrinsieke kracht van sport: fysiek, mentaal en moreel. Net als anderen in Europa is hij gefascineerd door het opvoedingsideaal van de oude Grieken, waarin cultuur en sport een centrale rol speelden. Tegelijkertijd zijn de uitgangspunten van de Sokolbeweging opmerkelijk modern en herkenbaar: 'Alleen kun je niets, met zijn allen kunnen we alles veranderen', 'Just go for it', en: 'Als je kracht aanwendt beweegt de wereld'. Wars van de militair-gerichte opvattingen van Ludwig Jahn, de grondlegger van de Duitse Turnbeweging, was Tyrš mede-grondlegger van het museum van Praag en een actieve promotor van het Nationaal Theater.

Ofschoon Sokol officieel boven de politiek stond, groeit de beweging na de Eerste Wereldoorlog uit tot een van groot belang in de nieuwe natie Tsjecho-Slowakije. Overal verschijnen afdelingen, en de beweging breidt zich uit naar Polen en Hongarije. Grote evenementen zijn de zesjaarlijkse 'Slets'. In 1932 bestaat het Sletfestival uit een hardlooppwedstrijd, waarbij vanuit negen delen van het land naar Praag wordt gerend, uit winterfestivals, wedstrijden tussen scholen, een competitie tussen de diverse Sokol-afde-

lingen en culturele programma's. 190.000 mensen nemen eraan deel en de slotmanifestatie heeft optochten met 100.000 deelnemers en een miljoen toeschouwers. Het festival van 1938 heeft een sterk nationalistisch karakter. Hitler klopt aan de poort en valt in dat jaar Sudetenland binnen. De Slet wordt een ode aan de nog jonge republiek en een protest tegen de Duitse overheersers.

In en na de Tweede Wereldoorlog

Poster voor het slet-festival van 1948. Bron: online www.czechgallery.com/sokol/

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werkt Fadrhonc in een machinefabriek en moet met duizenden landgenoten de oorlogsmachine van de Duitsers op peil houden. Na werktijd organiseert hij na zijn eigen dagtaak sportwedstrijden voor de arbeiders om hen enige ontspanning te bieden.

Na de oorlog komen grote delen van Oost- en Midden-Europa in de

Russische invloedssfeer. De Tsjecho-Slowaakse regering zoekt weliswaar contact met Moskou, maar heeft ook belangstelling voor het Marshallplan. Onder invloed van de gebeurtenissen in Tito's Joegoslavië verandert in 1948 de toon vanuit Moskou. De Tsjecho-Slowaakse president Benesj treedt af en minister van Buitenlandse Zaken Masaryk (beiden zijn afkomstig uit de Sokolbeweging) verdwijnt, mogelijk pleegt hij zelfmoord. Dissidenten wordt de mond gesnoerd, pers, radio en bestuur worden gelijkgeschakeld en allerlei organisaties worden ondergebracht in een algemeen volksfront.

Tijdens het Slet-festival van juni 1948 worden de Sokols herdacht die tijdens de oorlog gesneuveld zijn, maar het is ook één groot protest tegen het regime van de Stalinistische president Gottwald. 500.000 mensen nemen deel aan de optochten en meer dan twee miljoen mensen juichen ze toe. Maar Sokol wordt onderdrukt, de communisten straffen duizenden prominente leden: ze worden gevangen gezet of vermoord. Velen vluchten.

Fadrhonc krijgt na de oorlog de opdracht om de

sport, en met name de voetbalsport, in Tsjecho-Slowakije opnieuw op te zetten. Aan de Universiteit van Praag krijgt hij een leerstoel lichamelijke opvoeding. Hij zegt hierover in 1974 in een interview: 'Ik moest door het hele land reizen om in de districten een nieuwe voetbalorganisatie op te bouwen, trainers op te leiden en nieuwe ideeën door te voeren. Het was een zware taak, reisde vaak 's nachts en sliep in treinwagons.' De voetbalbond stelt hem aan als masseur en zelfs als bondscoach van het nationale elftal, maar dat duurt slechts één wedstrijd.

Op 23 september 1946 trouwt hij met Vera Kaliba, een bekende van hem van Sokol. In 1936 was zij een van de begeleidsters van de Tsjecho-Slowaakse atletiekploeg bij de Olympische Spelen van Berlijn, en na de oorlog wordt zij voorzitter van de nationale atletiekunie en beoogd chef d'équipe voor de Olympische Spelen van Londen in 1948. Maar in de zomer van 1948 voelen ook zij zich gedwongen te vluchten. Ze zijn uit al hun functies gezet, naar eigen zeggen omdat zij niet akkoord konden gaan met de opvattingen van de communisten. Het vluchtende echtpaar komt terecht in een goedkoop hotel in Salzburg. Vera kan bij vluchtelingenorganisaties administratief werk verrichten omdat ze haar talen beheerst. Ze schrijft verschillende sollicitatiebrieven naar Europese voetbalbonden, ondermeer in oktober 1948 naar Karel Lotsy, voorzitter van de KNVB, die ze hebben leren kennen tijdens een wedstrijd tussen Tsjecho-Slowakije en Oostenrijk in Praag in 1947. Lotsy is bereid naar werk uit te kijken.

En Lotsy vindt werk voor Fadrhonc in Tilburg, bij Willem II.

Fadrhonc en Willem II

Naar aanleiding van de brief van František en Vera heeft Karel Lotsy contact gelegd met Tilburg. Bestuurslid Horsten, die als contactpersoon fungeert, meldt in de bestuursvergadering van Willem II van 15 november 1948 dat dr. František Fadrhonc graag in dienst wil treden als trainer. Maar er zijn nog verschillende obstakels. Fadrhonc is protestant en zijn vrouw katholiek, en sommige bestuursleden zijn bang dat Willem II bij de geestelijkheid in Tilburg, die na de oorlog aan een katholiek offensief is begonnen richting de sportverenigingen, in een kwaad daglicht zal komen te staan. Als zij zich daar overheen hebben gezet, spelen de problemen van de

verblijfsvergunning en de trainerslicentie. Het bestuur schakelt Karel Lotsy regelmatig in om te bemiddelen. Fadrhonc krijgt uiteindelijk een contract voor drie jaar waarin vermeld staat dat hij naar zijn geboorteland kan terugkeren wanneer de situatie daar verandert. Het salaris wordt vastgesteld op fl. 6.000, een voor Fadrhonc teleurstellend bedrag, dat hij kan aanvullen door voor de Tilburgse elite tennistrainingen te verzorgen. Het salaris loopt na enkele jaren wel op tot fl. 12.000.

Op zaterdag 9 juli 1949 arriveert de nieuwe trainer, met zijn zwangere vrouw, om 9 uur op het station van Tilburg. Hij wordt opgehaald door het bestuur van Willem II: de heren Schuerman, Horsten, Van Deijl en Kuijsters. Het echtpaar arriveert in een omgeving die volledig in contrast is met waar zij hebben gestudeerd, gewoond en gewerkt: Nymburk en Praag. Tilburg is een industriestad met kerken en textiel fabrieken, met weinig allure, zonder kern, gevormd door het aan elkaar groeien van verschillende hertgangen tijdens de industrialisatie in de negentiende en begin twintigste eeuw.

De overgang moet enorm geweest zijn. Voorzitter Bert Schuerman zorgt voor onderdak op de bovenverdieping bij mevrouw Van Beurden, een weduwe die een groot huis bewoont aan de Leijparkweg. De familie Van Beurden zal de jonge familie Fadrhonc tot grote steun zijn bij het vinden van hun weg in deze nieuwe, onbekende omgeving.

Een succes trainer

Op maandag 11 juli 1949 vergadert het bestuur van Willem II voor het eerst met de nieuwe trainer over zijn plannen. Fadrhonc, die zijn ideeën overbrengt in op z'n best gebrekkig Duits, wijst meteen op de betekenis van de jeugd voor de opbouw van de vereniging, en van aandacht voor techniek, fitheid, uithoudingsvermogen en wilskracht. Hij krijgt een goed elftal onder zijn hoede. Willem II heeft de voorafgaande drie seizoenen steeds de derde plaats behaald in zijn poule van de eerste klasse. In zijn eerste jaar behaalt de nieuwe trainer met zijn club opnieuw de derde plaats. Daarna volgt werkelijk groot succes, Willem II gaat voor een reeks van jaren behoren tot de Nederlandse top.

In het seizoen 1950-51 wordt Willem II eerste in de Eerste Klasse D, met clubs uit Brabant en Rotterdam. In de kampioenscompetitie wint PSV, Willem II

Willem II, amateurkampioen van Nederland 1951-1952. Boven, van links naar rechts: František Fadrhonc, Gerrit Verrijt, Piet de Jong, Sjef de Bruykere, Jan van Roessel, Joke Mommers en Toine Horsten. Midden: Rinus Formannoy, Frans van Loon, Piet van Beers en Toon Beex. Onder: Janus Wagener, Cees Botermans en Jef Mertens. Bron: Archief Willem II.

wordt derde. In seizoen 1951-1952 volgt de stap naar de top: eerste in de Eerste Klasse C, en winnaar van de kampioenspoel. In de daaropvolgende seizoenen wordt tweemaal de tweede plaats behaald in de competitie.

Het seizoen 1954-1955 begint controversieel doordat profclubs beginnen met een eigen competitie. In november komen de twee partijen, KNVB en 'wilde' profs, tot een overeenkomst en de KNVB besluit tot de invoering van betaald voetbal. De competitie begint overnieuw, met vier poules die opmerkelijk genoeg allemaal eindigen met een Brabantse winnaar. Willem II wint dan de kampioenspoel, voor NAC, PSV en Eindhoven, en is zo de eerste landskampioen van het betaald voetbal in Nederland. Het clubblad *De Willem-er* spreekt van een Gouden Eeuw, het *Katholiek Weekblad* schrijft: 'Hoezeer geheel Tilburg meeleeft met het wel en wee, daarvan getuigde de enorme menigte. Men beweert dat geen kip in huis was gebleven, toen de kampioenen op originele wijze hun glorieuze intocht deden in Tilburg. Tienduizenden hadden zich in de straten opgesteld om de tricoloren toe te juichen.'

De spelers, allemaal afkomstig uit de regio, zijn helden. Verschillenden komen in het Nederlands elftal en Jan van Roessel gaat naar de Olympische Spelen in Helsinki. In de wedstrijdverslagen komt de naam van Fadrhonc overigens maar zelden voor. Tijdens de huldiging van het landskampioenschap in 1955 sprak de trainer: 'Eerst de jongens, heer burgemeester, die hebben er het hardst voor gewerkt.'

Trainingsmethoden

Al tijdens de eerste training bij Willem II maakt Fadrhonc indruk. Peter Annee, een jeugdspeler uit die jaren: 'We verstonden aanvankelijk geen woord van wat hij zei. Hij bracht ons een bepaalde yell bij, die we bij alle oefeningen moesten uitschreeuwen. Hij eiste volstrekte gehoorzaamheid, maar dwong tegelijkertijd een enorm respect af.'

Fadrhonc oefent zijn spelers niet alleen in techniek, tactiek, uithoudingsvermogen, lenigheid en kracht, maar ook mentaal. Oud-Willem II'er en Nederlands elftalplayer Jan Brooijmans zegt daarover: 'Fadrhonc was een schitterend mens. Als trainer-coach was hij heel serieus. Fadrhonc was in

zijn trainingsmethodiek zijn tijd vooruit. Hij ging met ons meteen ook in quarantaine, zoals dat toen werd genoemd. Als we op zondag moesten spelen, gingen we 's zaterdag even buiten Tilburg naar het klooster van de trappistenmonniken. In dat klooster gingen we op zaterdagavond naar de kerk. Willem II had in die tijd ook een geestelijk adviseur voor de spelers, maar die man zag je alleen als er iets te vieren was.'

De aandacht van de trainer voor fitheid uit zich volgens Christ Feijt, de enige niet-Brabander in het kampioenselftal, zo: 'Voor iedere wedstrijd masseerde hij alle spelers. Hij had daarvoor een teiltje met water en zeep. De dag na de wedstrijd stookte hij de gaskachels in de kleedkamers tot grote hoogte op, zodat er een sauna-achtige omgeving ontstond.'

Ook Frans van Loon, aanvoerder van het kampioensteam, looft het 'bijzonder groot aandeel' dat Fadrhonc in dat kampioenschap had, de trainer verdient 'onze erkentelijkheid en hulde'.

Hoewel Fadrhonc niet echt een systeemman is, introduceert hij vanuit het stopperspilsysteem het zogenaamde magisch vierkant in een W-M formatie. Deze bouwt hij vervolgens om tot 4-2-4, misschien wel de belangrijkste verandering in de speelwijze van Willem II. Razendsnelle buitenspelers worden aangemoedigd om ook te verdedigen en de verdedigers krijgen de kans aan te vallen. Het speelveld wordt kleiner, en van de spelers wordt dynamiek, inzet en uithoudingsvermogen gevraagd. Het is totaalvoetbal avant la lettre.

Fadrhonc is voor Willem II veel meer dan de trainer van het eerste elftal. Met inmiddels de bijnaam 'vader ons' traint hij alle elftallen, inclusief de jeugd en daarnaast is hij ook masseur. Maar het belangrijkste is toch de aandacht voor de jeugd, de jeugddoelstelling en de bijdrage die sport kan geven aan de opvoeding. In een interview in een special over het kampioenselftal van 1955, 'Eer, Roem en Glorie' genaamd, formuleert hij zijn opvatting over de betekenis van de sportvereniging voor de opvoeding en geeft hij een passant aan waarom hij het communisme afwijst: 'Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst. De jeugd is feitelijk het belangrijkste in de menselijke gemeenschap. Het is juist daarom zo uitermate spijtig en onverantwoord dat in de voorbije jaren en ook nu nog mensen en naties werden en worden aangetroffen die de jeugd voor een politieke wagen spannen.' De invloed van Sokol over de opvatting met betrekking tot sport als opvoe-

Midvoor Engel wordt gemasseerd door trainer Fadrhonc. Bron: Katholiek Weekblad voor Brabant en Limburg, nr. 20 (19 mei 1951): 9.

dingsmiddel is herkenbaar. 'De jeugd wil spelen. Voor alles spelen. Zij moet zich kunnen uitleven en tegelijkertijd juist door die spelbeoefening, de elementaire begrippen van de voetbalsport: teamgeest, sportiviteit, beschaving, offervaardigheid etc. etc., leren kennen.'

Enschede, Deventer en Oranje

Fadrhonc verhuist in 1956 uit Tilburg naar het oosten van het land. Hij wordt trainer van Sportclub Enschede, met in de voorhoede Helmuth Rahn en de toen al 35-jarige Abe Lenstra. In 1958 behaalt het team een gedeelde eerste plaats in de eredivisie, maar het beslissingsduel tegen het Utrechtse DOS wordt verloren. In 1962 stapt hij over naar Go Ahead in Deventer, dat met hem promoveert naar de eredivisie. De ploeg presteert uitstekend en wordt een stabiele subtopper. De Gouden Jaren wordt deze periode genoemd. Hij realiseert zijn ideeën in het beroemde voetbalinternaat dat in 1962 wordt geopend. Jonge talenten worden onder toezicht opgeleid om door te stromen naar het eerste elftal. Eten, slapen, leren en trainen onder een dak. Enkele namen: Nico van Zoghel, Oeki Hoekema, Nico Rijn- ders, Michiel Boerebach, Marc Overmars, René Eijkelkamp, Henk Warnas, Dick Schneider, Dwight Lodeweges, Bert van Marwijk, Johan Derksen. De ideeën van Fadrhonc leven voort in de activiteiten van deze ex-pupillen na hun spelende carrière; menigeen kwam in het Nederlands elftal terecht en werd trainer.

In 1970 benoemt de KNVB hem tot opvolger van bondscoach Georg Kessler. Hij ziet het als zijn

belangrijkste taak om een ploeg te vormen, hoewel het voor hem, afkomstig uit een hiërarchische samenleving, niet gemakkelijk moet zijn geweest om te gaan met spelers die zich gedroegen als vertegenwoordigers van de mondige generatie uit de jaren zestig. Maar Johan Cruyff is zeer positief in *Voetbal International* in 1988: 'Dr. Fadrhonc zorgde voor een fijne sfeer. Iedereen speelde graag in het Nederlands elftal, want dan waren we er gezellig een paar dagen uit. Dat was vreemd want er viel echt niks te verdienen.' Cruyff kent Fadrhonc al sinds de jaren vijftig toen, na het overlijden van zijn vader, de oud-Ajaciéd Arend van der Wel hem meenam naar Enschede, waar trainer Fadrhonc zich om hem en zijn broer bekommerde.

Een geweldige bondscoach zit in 1974 op de bank.

Fadrhonc presteert als bondscoach geweldig: twintig interlands, dertien gewonnen, vier gelijk en drie verloren. Cruyff scoort in deze periode negentien keer in zestien wedstrijden. Voor het eerst sinds de jaren dertig lukt het het Nederlands team zich voor de eindronde van het wereldkampioenschap te plaatsen, in Duitsland in 1974. Hij accepteert bij dat toernooi Michels als hoofdcoach, maar ze zitten daar wel samen op de bank, in pak en trainingsoutfit.

Na 1974 traint Fadrhonc nog AEK Athene, dat hij tot de halve finale van de UEFA Cup brengt. In 1979 vertrekt hij naar Panatinaikos om tenslotte Keravnos Nicosia op Cyprus te leiden. Hier overlijdt hij, volkomen onverwacht, aan een hartstilstand in 1981. Hij wordt, net als later Vera, begraven in Goirle naast zijn goede vriend Ad van Beurden, een zoon van de genoemde weduwe. In 1982 wordt door de KNVB voor het eerst het dr. František Fadrhonc Toernooi georganiseerd, een jeugdtoernooi voor onder 15 jaar. Het werd in mei 2015 voor de 34ste maal georganiseerd in Rijssen.

Bronnen

Archief Voetbalclub Willem II, met dank aan Harrie Verhoeven. Uit dit archief: bestuursvergaderingen 1948–1957; contract František Fadrhonc; 'De Willem II-er', orgaan van de Tilburgse Voetbalvereniging Willem II. 1949-1957.

Interviews: Peter Annee, Tom Fadrhonc, Christ Feijt en Piet de Jong.

Bussel, Joop van (red.). *Eer, Roem en Glorie: Willem II Kampioen van Nederland*. Tilburg, Drukkerij Henri Bergmans, 1952.

Bussel, Joop van. 'Willem II, Landskampioen 1954/'55.' In: Bussel, J. van (red.). *Brabants Kampioenen kwartet*. Tilburg, Drukkerij Henri Bergmans, 1955.

Frijhoff, Willem: 'Toeëigening: van bezitsdrang naar betekenisgeving.' *Trajecta, Tijdschrift voor de geschiedenis voor geschiedenis van het katholiek leven in Nederland* 6, nr. 2 (1997): 99-118.

Frijhoff, Willem. *Dynamisch erfgoed*. Amsterdam: Sun, 2007.

Kabes, Otilia. *Women in the Sokol Movement*. Selected Papers from the 2003 SVU North American Conference, Cedar Rapids, Iowa, 26-28 June 2003. Gedownload op 15 november 2014.

Kemmeren, Thijs. 'Over koffiehuisen, herbergen en handboogschieten: De geschiedenis van het handboogschieten in de tweede helft van de negentiende eeuw in Tilburg.' *Tilburg, Tijdschrift voor geschiedenis, monumenten en cultuur*, nr. 1 (2011): 15-23.

Kolfschooten, Frank. *De Dortse magiër. De val van volksheld Karel Lotsy*. Amsterdam: Nieuw Amsterdam Uitgevers, 2009.

Koller, Christiaan. 'Einleitung: Stadt und Sport.' In: Koller, Christiaan (red.). *Stadt in der geschichte. Band 33: Sport als städtische Ereignis*. Ostfildern: Thorbecke Verlag, 2008.

Mak, Geert. *In Europa. Reizen door de twintigste eeuw*. Antwerpen/Amsterdam: Atlas, 2004.

Nelissen, Jean. 'František Fadrhonc, de omstredene.' In: Nelissen, Jean. *Sterren van een voetbalnatie*. Baarn: De Boekerij, 1974.

Oltheten, Harry. *Go Ahead 100 jaar. Van Volksclub tot voetbalbolwerk*. Deventer: Arko Sport en Media, 2002.

Stieglitz, Olaf. 'Die Bedeutung der Region für eine sozial- und Kulturgeschichte des Sports.' *Westfälische Forschungen*, nr. 63 (2013): 1-14.

The history of Sokol since 1862. Czechgallery.com. Gedownload op 18 november 2014.

Ven, Arnaud van der. *Drie jaren voetbal-concentratie*. Tilburg: Bergmans, 1944.

'Willem II opnieuw Kampioen.' *Zuid, Katholiek Weekblad voor Brabant en Limburg*, no. 20 (19 mei 1951): 8-9.